

החלטה לפי סעיף 14 לחוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988

בדבר מתן פטור מאישור להסדר כובל בין

Arla Foods amba לבין שטראוס שיווק בע"מ

1. פתח דבר

לפניי בקשה למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988 (להלן חוק התחרות), להסדר שבין Arla Foods amba (להלן ארלה) לבין שטראוס שיווק בע"מ (להלן שטראוס), שעניינו הפצת מוצרי חלב של ארלה על ידי שטראוס. להסדר האמור ניתן בעבר פטור מאישור הסדר כובל, ביום 28.5.2018 (להלן החלטת הפטור הקודמת).¹ ביום 28.5.2024 נתתי להסדר פטור לתקופה קצרה, עד ליום 1.12.2024 לצורך השלמת הבדיקות. לאחר שבחנתי את ההסכם בין הצדדים ואת השפעתו על התחרות בשווקים הרלוונטיים ולאחר שהתייעצתי עם הוועדה לפטורים ולמיזוגים, שובנעתי כי עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, כי בכפוף לתיקונים שנערכו בהסכם כפי שיורחב בהמשך, אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו וכי ההסדר אינו פוגע פגיעה של ממש בתחרות בשוק. מטעמים אלה, מצאתי כי ההסדר ראוי לפטור לפי סעיף 14 לחוק התחרות, בהתאם לנימוקים שיפורטו להלן.

2. ההסדר והצדדים להסדר

ארלה היא קואופרטיב מוצרי חלב אירופי בבעלות של כ-12 אלף חקלאים משבע מדינות במערב וצפון אירופה. החברה מייצרת מגוון מוצרי חלב – גבינות רכות, שמנת לאפיה ובישול וגבינות חצי קשות וקשות (תחת המותג Arla), חמאה וממרחים טבעיים (בעיקר תחת המותג Lurpak), גבינות מיוחדות (תחת המותג Castello), גבינות מלוחות (תחת המותג Apetina),

¹ החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר פטור מאישור הסדר כובל להסדר בין Arla Foods amba לבין שטראוס שיווק בע"מ (28.5.2018) רשות התחרות 501514.

מוצרי יוגורט (תחת המותג Skyr) ומשקאות חלב (תחת המותג Cocio). החברה משווקת את מוצריה למספר רב של מדינות ביבשות שונות, בעיקר באירופה. עד החלטת הפטור הקודמת ארלה הפיצה את מוצריה בישראל באמצעות חברת ג. ויליפוד בע"מ.

שטראוס היא חברה בת של שטראוס גרופ בע"מ, חברה ציבורית הנסחרת בבורסה לניירות ערך בתל אביב, בבעלות משפחת שטראוס (כ-60%), גופים מוסדיים והציבור. שטראוס עוסקת בייצור, שיווק והפצה של מוצרי מזון שונים, בהם מוצרי חלב (תחת מותגים שונים ביניהם שטראוס ויטבתה), מוצרי קפה, מוצרי שוקולד, ממתקים וחטיפים (תחת מותגים שונים, ביניהם עלית). החברה משווקת את מוצריה במספר מדינות, בעיקר בישראל.

במסגרת ההסדר, שטראוס מקבלת את הזכות לייבא לשווק ולהפיץ את מוצרי ארלה שהוגדרו בהסכם מהקטגוריות של: חמאה, גבינת שמנת וגבינות מלוחות (בולגרית).² כעת, ההסדר אינו כולל תניות בלעדיות או זכות סירוב ראשון ביחס למוצרים כלשהם.

3. עיקרו של ההסדר ונחיצות הכבילות שבו

עניינו של ההסדר הפצה של מוצרי ארלה בישראל. משנת 2005 ועד סוף יוני 2018 הופצו מוצרי ארלה בישראל על ידי חברת ג. ויליפוד אינטרנשיונל בע"מ (להלן ויליפוד); ההסכם עם ויליפוד להלן הסכם הפצה קודם או ההסכם הקודם). המוצרים שהפיצה ויליפוד: חמאה, ממרחי חמאה, גבינות מיוחדות (גבינות ברי, קממבר ועובש כחול), גבינות מלוחות וגבינות שמנת (24% שומן בטעמים שונים). בשנת 2018, ארלה התקשרה בהסכם חדש לפיו שטראוס תפיץ את מוצרי ארלה בישראל (להלן הסכם ההפצה); להסכם זה ניתן פטור במסגרת החלטת הפטור הקודמת. בקשת הפטור שלפנינו היא להארכת הסכם ההפצה מ-2018. ההסכם כלל את קטגוריות המוצרים הבאות: חמאה למריחה – לורפק וממרחים אחרים, חמאה בבלוק של לורפק, גבינות מלוחות וגבינות שמנת 24% שומן בטעמים שונים.

² הרשימה אינה ממצה ומוצרים נוספים מהקטגוריות של המוצרים הללו אפשר שיתווספו או ימחקו בהסכמת הצדדים.

במסגרת ההסדר כפי שהובא בפניי, כלל הסכם ההפצה שתי כבילות ביחס למוצרים כשרים המשווקים לשוק הסיטונאי: הראשונה, בלעדיות של שטראוס ביחס למוצרי ארלה שהיא מייבאת בפועל; והשנייה, זכות סירוב ראשון של שטראוס ביחס למוצרים אחרים של ארלה שאינם מיובאים כעת על ידי שטראוס. כמו כן, ההסכם כלל גם גבינות מיוחדות: גבינות ברי, קממבר ועובש כחול, כך שמבחינה חוזית הכבילות חלו גם על מוצרים אלה וזאת למרות ששטראוס הפסיקה לשווק את הגבינות המיוחדות בפועל כבר בסוף שנת 2023.

לאחר שהבהרתי לצדדים כי לא השתכנעתי בדבר נחיצות הכבילות, הצדדים תיקנו את ההסדר כך שלא יכלול את הכבילות הללו. בכפוף לאמור, שובנעתי כי עיקרו של ההסדר אינו במניעת התחרות או בהפחתתה וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות לשם מימוש עיקרו.

4. השפעת הכבילות על התחרות

החששות התחרותיים אשר עשויים לעלות כתוצאה מן ההסדר פורטו ונדונו בהרחבה בהחלטת הפטור הקודמת: חשש לפגיעה בתחרות ביחס למוצרים בהם מתחרים הצדדים; חשש לפגיעה בתחרות הפוטנציאלית הן במוצרים ששטראוס לא מייצרת והן במוצרי ארלה מחוץ להסכם; וחשש להגדלת כוח השוק של שטראוס אל מול קמעונאים.

לעניין החשש לפגיעה בתחרות ביחס למוצרים שבהם מתחרים הצדדים, בדומה לאמור בהחלטת הפטור הקודמת, המוצר היחיד לגביו קיימת לכאורה חפיפה היום הוא גבינת שמנת. מבדיקות שערכנו עלה כי המוצרים של הצדדים כיום מבדילים מבחינת אחוזי השומן.³ גם בבחינת חלקם של שני הצדדים מכלל המכירות של גבינות שמנת, עולה כי הוא עומד על אחוזים בודדים לכל אחד ולצידם פועלים מספר שחקנים בעלי נתחי שוק גבוהים משמעותית (תנובה, גד ונטו). משכך גם אם בעתיד הצדדים יוכלו להציע מוצרים שהם תחליפים קרובים מבחינת אחוזי השומן, אין בהסדר כדי להעלות חשש ליצירת כוח שוק חד צדדי בידי שטראוס.

³ הרשימה אינה ממצה ומוצרים נוספים מהקטגוריות של המוצרים הללו אפשר שיתווספו או ימחקו בהסכמת הצדדים.

לעניין החשש לפגיעה בתחרות פוטנציאלית נובח הימנעות שטראוס מלייצר מוצרים נוספים מאחר שאלו כבר מיוצרים על ידי ארלה, נזכיר כי בבדיקה מעמיקה שנערכה בטרם הענקת הפטור הקודם לא נמצאו אינדיקציות לכך ששטראוס צפויה להיכנס בעצמה לייצור מוצרים כאמור אלמלא ההסדר. וזה מצב הדברים שעלה גם בבדיקת הרשות בעת הזו. נוסף על כך בראיה רטרוספקטיבית ניתן ללמוד שההתקשרות של ארלה עם שטראוס במקום עם ויליפוד לא הביאה לגריעת מתחרה (יבואן) פוטנציאלי מהתחום אלא רק שינתה את זהותו של השחקן ש"פנוי" להתקשרות חדשה.⁴ באשר לחשש ששטראוס תימנע מייבוא מוצרים של ארלה שמתחרים בה, נזכיר כי לאחר ביטול כבילות הבלעדיות וזכות הסירוב הראשון שנכללו בהסכם, אין מניעה שארלה תתקשר עם מפיץ אחר לצורך שיווק מוצרים אלה בישראל. גם אם נניח כי עצם ההתקשרות של ארלה עם שטראוס משפיע על התמריצים של ארלה להתקשר עם גורם נוסף ביחס למוצרים שאינם מיובאים על ידי שטראוס, הרי שבדיקת הרשות העלתה שקיימים מקורות נוספים לייבוא. לאור זאת, גם אם ההסדר היה מביא לגריעתה של ארלה כמתחרה פוטנציאלי, לא נראה שיש בכך כדי להעלות חשש לפגיעה של ממש בתחרות בתחום.

בנוסף לחששות האופקיים, ההסדר עשוי להעלות חששות מכך שהרחבת סל המוצרים של שטראוס תאפשר לה להפעיל כוח שוק מול הקמעונאים שיביא לדחיקה של ספקי מוצרי חלב אחרים. אולם, בשיחות שקיימה הרשות עם קמעונאים עלה כי אמנם מוצר לורפק של ארלה חזק מאוד בקטגוריה שלו (חמאה למריחה); אולם, מדובר במוצר נישתי יחסית שהיקף המכירות שלו אינו משמעותי ואינו נתפס בעיני הקמעונאים כמוצר שחובה להחזיק על המדפים.

כמו כן, עלול היה לעלות חשש ששטראוס תשתמש בכוח שיש לה במוצרים אחרים על מנת לדחוק מתחרים של ארלה בתחומים שבהם ארלה פועלת. לעניין זה, נמצא כי חלק הארי של

⁴ ויליפוד מימשה את הפוטנציאל והיא מתקשרת עם מחלבות רבות באירופה תחת המותג הפרטי שפיתחה 'יורו'.

מוצרי ארלה בישראל הם לורפאק, אשר כאמור כבר לפני ההסדר שלט בקטגוריה שלו. בנוסף לכך, אנחנו רואים שבפועל מאז החלטת הפטור הקודמת נתחי השוק של מוצרי ארלה בקטגוריות בהן היא פעילה בישראל לא השתנו באופן מהותי.

נוכח האמור, גם חששות אלה מופגים בנסיבות המקרה.

5. סוף דבר

לאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ומיזוגים ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי לפי סעיף 14 לחוק התחרות ולהעניק את הפטור המבוקש להסדר כפי ששונה על ידי הצדדים, וזאת לתקופה של שש שנים.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק התחרות נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין לתחרות על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מהסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

מיכל כהן
הממונה על התחרות

ירושלים, כו' חשון תשפ"ה

27 בנובמבר 2024